ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ CARL OTTO LENZ της 6ης Οκτωβρίου 1987 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Α — Πραγματικά περιστατικά

1. Διέρρευσαν μερικοί μήνες από την προφορική διαδικασία που διεξήχθη στην υπόθεση επί της οποίας αναπτύσσω σήμερα τις προτάσεις μου. Η προθεσμία αυτή επέτρεψε στα άλλα όργανα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να λάβουν θέση επί των ζητημάτων που μας απασχολούν· οι διάδικοι μπόρεσαν στη συνέχεια να εκφράσουν τη γνώμη τους επί των απόψεων που αναπτύχθηκαν.

2. Η προσφεύγουσα, Elisabetta Brunotti, υπάλληλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, προσπαθεί να επιτύχει, με την παρούσα διαδικασία, να αναλάβει η Επιτροπή, καθής στην προκειμένη δίκη, τα έξοδα ιατρικής περιθάλψεως της μητέρας της, τα οποία είχε παύσει να αναλαμβάνει η Επιτροπή από τις 18 Ιανουαρίου 1985.

3. Με απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1984 η καθής εξομοίωσε τη μητέρα της προσφεύγουσας με συντηρούμενο τέκνο για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1984, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως· στις 12 Ιουλίου 1984 η καθής ανέλαβε τα έξοδα κατά ποσοστό 100 %. Η απόφαση αυτή ανανεώθηκε στις 24 Οκτωβρίου 1985 για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1985.

4. Στις 29 Μαρτίου 1985 η καθής ειδοποίησε την προσφεύγουσα ότι ενόψει του άρθρου 3, παράγραφος 3, των κανόνων περί καλύψεως των κινδύνων ασθενείας των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, δεν θα ανελάμβανε πλέον στο μέλλον τα έξοδα ιατρικής περιθάλψεως της μητέρας της προσφεύγουσας, διότι η μητέρα της ήταν ασφαλισμένη στο Servizio Sanitario Nazionale (εθνικό ιταλικό σύστημα ασφαλίσεως).

5. Επί της διοικητικής ενστάσεως που ασκήθηκε από την προσφεύγουσα στις 15 Απριλίου 1985 δεν εκδόθηκε ρητή απόφαση της καθής.

6. Η *προσφεύγουσα* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να ακυρώσει την απόφαση αρνήσεως αναλήψεως των δαπανών ιατρικής περιθάλψεως που αφορούν τη μητέρα της και την απόφαση που απέρριψε την ασκηθείσα στις 15 Απριλίου 1985 διοικητική της ένσταση·

— να καταδικάσει την καθής να αναλάβει τις εν λόγω δαπάνες από την ημερομηνία διακοπής της αναλήψεώς τους, προσαυξανομένων των σχετικών ποσών κατά τους τόκους υπερημερίας προς 10 % ετησίως, υπό την επιφύλαξη τροποποιήσεως κατά την εκκρεμοδικία, από της ημερομηνίας κατά την οποία έγινε απαιτητή η απόδοση των καταβληθεισών δαπανών μέχρι την ημερομηνία της πραγματικής τους καταβολής·

— και να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

7. *Επικουρικώς*, ζητεί η προσφεύγουσα από το Δικαστήριο με το υπόμνημα απαντήσεως:

— να καταδικάσει την καθής να αναλάβει τα έξοδα ιατρικής περιθάλψεως συμπληρώ-

* Μετάφραση από τα γερμανικά.

νοντας τα έξοδα που ανελήφθησαν από άλλο σύστημα υγειονομικής ασφαλίσεως, προσαυξανομένων των καταβλητέων ποσών με τόκους υπερημερίας προς 10 % ετησίως·

— να ακυρώσει τις πιο πάνω αποφάσεις της Επιτροπής ανάλογα με τα αιτήματα καταβολής·

— και να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

8. Η προσφεύγουσα ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη και να κρίνει κατά νόμο επί των δικαστικών εξόδων.

9. Θα επανέλθω καθόσον είναι αναγκαίο εντός του πλαισίου των προτάσεών μου επί των ισχυρισμών των διαδίκων, καθώς και επί των απόψεων που ανέπτυξαν τα όργανα των Κοινοτήτων κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου.

Β — Ανάπτυξη της γνώμης μου

10. Το άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ορίζει, κατά το μέρος που μας ενδιαφέρει εδώ, τα εξής:

« 1) Εντός του ορίου του 80 % των αναληφθέντων εξόδων και βάσει ρυθμίσεως θεσπιζομένης με κοινή συμφωνία των οργάνων των Κοινοτήτων και κατόπιν γνώμης της επιτροπής κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, ο υπάλληλος, ο/η σύζυγός του, εφόσον δεν μπορεί να τύχει παροχών της ίδιας φύσεως και του ίδιου επιπέδου κατ' εφαρμογή οποιασδήποτε άλλης νομικής ή κανονιστικής διατάξεως, τα τέκνα του και τα λοιπά συντηρούμενα πρόσωπα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του παραρτήματος VII, καλύπτονται κατά των κινδύνων ασθενείας.

...

4) Ο δικαιούχος υποχρεούται να δηλώνει τα έξοδα που έλαβε ή που μπορεί να διεκδικήσει δυνάμει άλλου υποχρεωτικού συστήματος υγειονομικής περιθάλψεως για τον ίδιο ή για πρόσωπο που ο τελευταίος καλύπτει ασφαλιστικά.

Αν το σύνολο των επιστροφών των οποίων εδικαιούτο υπερβαίνει τα επιστρεφόμενα ποσά που προβλέπονται στην ανωτέρω παράγραφο 1, η διαφορά αφαιρείται από το ποσό που πρέπει να επιστραφεί δυνάμει της παραγράφου 1 ... »

11. Το άρθρο 3 των κανόνων περί καλύψεως των κινδύνων ασθενείας των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (κανόνες) ορίζει τα εξής:

« Τα πρόσωπα που καλύπτονται ασφαλιστικά μέσω του ασφαλισμένου είναι:

...

3) Τα πρόσωπα που εξομοιούνται με συντηρούμενα τέκνα του ασφαλισμένου, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, *όταν δεν μπορούν να καλυφθούν κατά των κινδύνων ασθενείας από άλλο δημόσιο σύστημα ασφαλίσεως*[1]. »

12. Στην περίπτωση της μητέρας της προσφεύγουσας, το άρθρο 2, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, σύμφωνα με το οποίο κάθε πρόσωπο, έναντι του οποίου ο υπάλληλος έχει νόμιμες υποχρεώσεις διατροφής και του οποίου η συντήρηση συνεπάγεται γι' αυτόν σημαντική επιβάρυνση μπορεί κατ' εξαίρεση να εξομοιωθεί προς συντηρούμενο τέκνο, κατόπιν ειδικής και αιτιολογημένης αποφάσεως της αρμόδιας για διορισμούς αρχής που λαμβάνεται βάσει αποδεικτικών εγγράφων, εφαρμόστηκε για πρώτη φορά από την καθής

1 — Η υπογράμμιση είναι δική μου.

με την απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1984. Στην απόφαση αυτή αναφερόταν ρητά ότι ελήφθη υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 3, παράγραφος 3, των κανόνων περί καλύψεως των κινδύνων ασθενείας των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

13. Καθώς δεν αμφισβητείται ότι η μητέρα της προσφεύγουσας είναι ασφαλισμένη δυνάμει του ιταλικού εθνικού συστήματος ασφαλίσεως, η παρούσα προσφυγή δεν μπορεί να στεφθεί από επιτυχία παρά μόνον αν το προαναφερθέν άρθρο 3, παράγραφος 3, των κανόνων είναι ανίσχυρο ως αντικείμενο στο άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, το οποίο, τουλάχιστον σύμφωνα με τη διατύπωσή του, δεν περιλαμβάνει παρόμοια περιοριστική προϋπόθεση, δηλαδή τη μη συμμετοχή σε άλλο δημόσιο σύστημα ασφαλίσεως.

14. Στην άποψη της προσφεύγουσας αντιτίθενται οι απόψεις τόσο της καθής όσο και — τουλάχιστον ως προς το αποτέλεσμα — των λοιπών οργάνων των Κοινοτήτων.

15. Για την έρευνα του ζητήματος αν το άρθρο 3, παράγραφος 3, των κανόνων συμβιβάζεται με ιεραρχικά υπέρτερους κοινοτικούς κανόνες, θα εξετάσω καταρχάς αν τα όργανα των Κοινοτήτων είχαν την εξουσία να εκδώσουν κανόνες υπ' αυτή την έννοια· στη συνέχεια θα εγκύψω στο ζήτημα αν η διάταξη αυτή συμβιβάζεται, από την άποψη του περιεχομένου της, με ιεραρχικά υπέρτερες κοινοτικές διατάξεις.

1. *Επί της αρμοδιότητας των οργάνων των Κοινοτήτων να θεσπίσουν το άρθρο 3, παράγραφος 3, των κανόνων*

16. Σύμφωνα με το άρθρο 24 της Συνθήκης της 8ης Απριλίου 1965 περί ιδρύσεως ενιαίου Συμβουλίου και ενιαίας Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων[2], το Συμβούλιο εκδίδει, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με τα άλλα ενδιαφερόμενα όργανα, τον κανονισμό περί της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και το καθεστώς που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού των Κοινοτήτων αυτών.

17. Το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με τον κανονισμό 259/68 της 29ης Φεβρουαρίου 1968[3] εντός του πλαισίου αυτής της διαδικασίας, η οποία χαρακτηρίζεται από τη διαβούλευση με τα άλλα ενδιαφερόμενα όργανα, δηλαδή τις αρμόδιες για τους διορισμούς των υπαλλήλων των Κοινοτήτων αρχές.

18. Το άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, το οποίο καθορίζει την κάλυψη του υπαλλήλου έναντι των κινδύνων ασθενείας, δεν περιλαμβάνει καμία διάταξη με περιεχόμενο που να επιτρέπει διαφορετική μεταχείριση των τέκνων από τα λοιπά συντηρούμενα πρόσωπα άπαξ και η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή έκανε χρήση της εξαιρετικής διατάξεως του άρθρου 2, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII και εξομοίωσε το συντηρούμενο πρόσωπο, λόγω της βαριάς οικονομικής επιβάρυνσης που αντιπροσωπεύει για τον υπάλληλο, με συντηρούμενο τέκνο. Ενώ από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 2074/83 της 27ης Ιουλίου 1983[4] υφίσταται ειδική ρύθμιση για τους συζύγους, δεν υφίσταται διάκριση μεταξύ των τέκνων και των λοιπών συντηρουμένων προσώπων.

19. Σχετικώς πρέπει να παραπέμψω στη νομολογία του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως είναι διατυπωμένες με ακρίβεια έτσι ώστε να αποκλείεται η αναλογική επέκτασή τους σε περιπτώσεις που δεν προβλέπονται κατά τρόπο ρητό[5]. Υπό τις

2 — ΑΒΙ. 1967, αριθ. 152, σ. 2.

3 — ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 19.

4 — ΕΕ 1983, L 203, σ. 1.

5 — Βλέπε την απόφαση που εκδόθηκε στις 16 Μαρτίου 1971 στην υπόθεση 48/70, Giorgio Bernardi κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Sig. 1971, σ. 175, ιδίως σ. 184, καθώς και την απόφαση που εκδόθηκε στις 20 Ιουνίου 1985 στην υπόθεση 123/84, Steffen Klein κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλογή 1985, σ. 1907, σκέψη 23.

προϋποθέσεις αυτές, όταν το άρθρο 3, παράγραφος 3, των κανόνων περιλαμβάνει μια συμπληρωματική περιοριστική προϋπόθεση, την οποία δεν προβλέπει το άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων, για την περίπτωση που ένας υπάλληλος επιθυμεί να καλυφθούν άλλα συντηρούμενα πρόσωπα κατά των κινδύνων ασθενείας, δεν μπορεί η διάταξη αυτή να καλυφθεί παρά μόνο με την εξουσιοδότηση που περιλαμβάνει επίσης το άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως και παρέχεται στα όργανα της Κοινότητας, δηλαδή με την εξουσιοδότηση εκδόσεως κατόπιν κοινής συμφωνίας κανόνων περί καλύψεως των κινδύνων ασθενείας.

20. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η εξουσιοδότηση αυτή παρέχει μόνο την εξουσία κανονισμού των λεπτομερειών και των δευτερευόντων σημείων, και ότι δεν δίδει τη δυνατότητα θεσπίσεως ουσιωδών διατάξεων που να αφορούν την κοινωνική κάλυψη του κοινοτικού συστήματος.

21. Η καθής φρονεί, αντιθέτως, ότι οι προϋποθέσεις καλύψεως κατά των κινδύνων ασθενείας δεν απαριθμούνται κατά τρόπο περιοριστικό στο άρθρο 72, παράγραφος 1, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως. Κατά την άποψη της καθής, η φράση « και βάσει ρυθμίσεως ... » σημαίνει ότι ο νομοθέτης του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως εξουσιοδότησε τα όργανα να ρυθμίσουν το θέμα χωρίς περιορισμούς και επομένως παρέσχε την εξουσία προσθήκης προϋποθέσεων για την υπαγωγή στην υγειονομική ασφάλιση, που δικαιολογούνται αντικειμενικά.

22. Πρέπει στο σημείο αυτό να παρατηρήσω και πάλι ότι ο νομοθέτης του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως είναι το Συμβούλιο· αυτό θεσπίζει τους σχετικούς κανονισμούς, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής και μετά διαβούλευση με τα λοιπά ενδιαφερόμενα όργανα, δηλαδή τις αρμόδιες για τους διορισμούς αρχές. Με το άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως ο νομοθέτης του εξουσιοδότησε τα όργανα της Κοινότητας να θεσπίζουν με κοινή συμφωνία κανόνες για την κάλυψη των κινδύνων ασθενείας.

23. Κατ' εφαρμογή αυτής της εξουσιοδοτήσεως οι κανόνες θεσπίστηκαν μέσα σε κάθε όργανο, δηλαδή για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από το προεδρείο του, για την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή από τον πρόεδρό της ενεργούντα εν ονόματι του προεδρείου και για το Δικαστήριο από το Δικαστήριο σε σύσκεψη επί διοικητικών θεμάτων. Είναι συνεπώς προφανές ότι τα όργανα αυτά ενήργησαν όχι υπό την ιδιότητά τους ως οργάνων, αλλά υπό την ιδιότητα των αρμοδίων για τους διορισμούς αρχών. Όταν δηλώνει το Συμβούλιο ότι θέσπισε τους κανόνες ως « όργανο κατά την έννοια του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως » και η Επιτροπή εκθέτει ότι αυτή η ίδια εξέδωσε τους κανόνες, οι απαντήσεις αυτές δεν αντιτίθενται στη διαπίστωση ότι κάθε όργανο των Κοινοτήτων ενήργησε ως διοικητική αρχή και όχι μέσα στο πλαίσιο της λειτουργίας του ως οργάνου δυνάμει της οποίας μετέχει στη νομοθετική διαδικασία.

24. Δεδομένου ότι η θέσπιση των κανόνων δεν συνεπάγεται καμία πλέον ενέργεια του νομοθέτη που προβλέπεται από το άρθρο 24 της Συνθήκης συγχωνεύσεως, αλλά ενέργεια των οργάνων των Κοινοτήτων, πολλά συνηγορούν υπέρ της απόψεως ότι η εξουσιοδότηση αυτή δεν μπορεί να αφορά παρά τα όργανα υπό την ιδιότητά τους ως αρμοδίων διοικητικών αρχών επί θεμάτων προσωπικού, άρα τα αρμόδια για τους διορισμούς όργανα. Από τις σκέψεις αυτές προκύπτει ότι οι κανόνες δεν βρίσκονται σε ισότιμη ιεραρχική βαθμίδα με τη βαθμίδα των διατάξεων του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, αλλά σε κατώτερη βαθμίδα σε σχέση με τις διατάξεις αυτές.

25. Ορθώς λοιπόν στην απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο στις 20 Νοεμβρίου 1980 στην υπόθεση 806/79 [6], χαρακτήρισε τους κανόνες ως εκτελεστικές διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως.

6 — Απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 1980 στην υπόθεση 806/79, François Gerin κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Slg. 1980, σ. 3515, ιδίως σ. 3526.

26. Στην υπόθεση αυτή, σχετικά με την κάλυψη κατά των κινδύνων ασθενείας των συντηρουμένων τέκνων, για την οποία οι κανόνες περιείχαν όρους λιγότερο αυστηρούς από του άρθρου 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, το Δικαστήριο έκρινε μεταξύ άλλων και τα εξής:

« Πράγματι, το σύστημα που ίδρυσε ο κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως περιέχει τις ίδιες προϋποθέσεις για τη χορήγηση του επιδόματος συντηρούμενου τέκνου και για την κάλυψη κατά των κινδύνων ασθενείας των συντηρουμένων τέκνων. Αυτή είναι η έννοια της παραπομπής του άρθρου 72 στο άρθρο 2 του παραρτήματος VII, γενικά. Οι κανόνες, ως εκτελεστικές διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως δεν μπορούν, με ατελή παραπομπή στο ίδιο άρθρο 2 του παραρτήματος VII, να καταργήσουν μία από τις προϋποθέσεις που περιλαμβάνει αυτή η διάταξη ... »

27. Αφού το άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως περιλαμβάνει στην κάλυψη των κινδύνων ασθενείας των Κοινοτήτων ακριβώς τις ίδιες κατηγορίες προσώπων με εκείνα για τα οποία λαμβάνει ο υπάλληλος, ως παρεπόμενο του μισθού του, επιδόματα κατά την έννοια του παραρτήματος VII, άρθρα 1 και 2, και δεν προβλέπει εξαίρεση παρά μόνο για το σύζυγο, όταν μπορεί να τύχει παροχών της ίδιας φύσεως και του ίδιου επιπέδου κατ' εφαρμογή άλλων νομικών ή κανονιστικών διατάξεων, πρέπει να γίνει δεκτό, ενόψει της ακριβούς διατυπώσεως των διατάξεων του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, που αναγνωρίστηκε από το Δικαστήριο, ότι το άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως περιλαμβάνει, όσον αφορά τις κατηγορίες των δικαιούχων, προϋποθέσεις που απαριθμούνται κατά τρόπο περιοριστικό. Κατόπιν αυτού, τα όργανα των Κοινοτήτων δεν έχουν πλέον την εξουσία να θεσπίζουν, στους κανόνες που εκδίδουν, ειδικές διατάξεις όσον αφορά τις κατηγορίες των δικαιούχων, που να αφορούν ένα μέρος των δικαιούχων που μνημονεύονται στο άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως.

28. Το συμπέρασμα αυτό ευθυγραμμίζεται με την προμνησθείσα απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 1980. Αφού η απόφαση αυτή αναγνώρισε εις βάρος του ενδιαφερομένου υπαλλήλου προτεραιότητα στις διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως έναντι των κανόνων, ο συλλογισμός αυτός πρέπει να ισχύσει επίσης και όταν παράγει ευνοϊκά αποτελέσματα για τον υπάλληλο. Γι' αυτό το λόγο οι αρχές που διακηρύχτηκαν σ' αυτή την απόφαση πρέπει να μεταφερθούν στην προκειμένη υπόθεση: άπαξ και συντελέσθηκε η εξομοίωση του συντηρούμενου προσώπου, που προβλέπεται από το άρθρο 2, παράγραφος 4, του κανονισμού VII, το σύστημα που θέσπισε ο κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως περιλαμβάνει τις ίδιες προϋποθέσεις χορηγήσεως του επιδόματος για άλλα συντηρούμενα πρόσωπα και καλύψεως κατά των κινδύνων ασθενείας των προσώπων αυτών. Αυτή είναι η έννοια της παραπομπής του άρθρου 72 στο άρθρο 2 του παραρτήματος VII γενικά. Οι κανόνες, ως εκτελεστικές διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, δεν μπόρεσαν, με ειδικές διατάξεις που αφορούν ορισμένα πρόσωπα που μνημονεύονται στο άρθρο 2 του παραρτήματος VII, να επιβάλουν συμπληρωματικές προϋποθέσεις, που δεν περιλαμβάνονται στο άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως.

29. Κατά συνέπεια, το άρθρο 3, παράγραφος 3, των κανόνων δεν μπορεί να εφαρμοστεί διότι βρίσκεται σε αντίθεση προς το άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως.

2. *Επί του ζητήματος αν συμβιβάζεται το άρθρο 3, παράγραφος 3, των κανόνων με τις λοιπές διατάξεις του κοινοτικού δικαίου*

30. Ανεξαρτήτως του ζητήματος αν τα όργανα της Κοινότητας είχαν, από τυπική άποψη, την εξουσία να θεσπίσουν διάταξη σαν αυτή του άρθρου 3, παράγραφος 3, των κανόνων, πρέπει να εξακριβωθεί επίσης αν η διάταξη αυτή συμβιβάζεται, από άποψη περιεχομένου, με υπέρτερες ιεραρχικά κοινοτικές διατάξεις, ιδίως με την αρχή του μη επιτρεπτού των διακρίσεων και με την αρχή της αναλογικότητας.

α) *Επί του ζητήματος της διαφορετικής μεταχειρίσεως των συντηρουμένων τέκνων και των προσώπων που εξομοιούνται με συντηρούμενα τέκνα*

31. Η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των συντηρουμένων τέκνων, αφενός, και των προσώπων που εξομοιούνται με συντηρούμενα τέκνα, αφετέρου, που περιέχει το άρθρο 3, παράγραφος 3, των κανόνων, δεν μπορεί να βρει *τυπική* δικαιολογία ούτε στο άρθρο 72 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως ούτε στο άρθρο 2 του παραρτήματος VII του ίδιου κανονισμού. Ούτε όμως *επί της ουσίας* φαίνεται να είναι δικαιολογημένη η διαφορετική μεταχείριση.

32. Όταν ισχυρίζεται η καθής επί του θέματος αυτού ότι η διαφοροποίηση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών προσώπων δικαιολογείται αντικειμενικά επειδή τα συντηρούμενα τέκνα δεν ασκούν, εξ ορισμού, καμιά επαγγελματική δραστηριότητα που να τους δίδει δικαίωμα κοινωνικής καλύψεως, ενώ τα πρόσωπα που εξομοιούνται με συντηρούμενα τέκνα, τα οποία είναι, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ηλικιωμένα πρόσωπα, είναι συνήθως ασφαλισμένα στη χώρα καταγωγής τους, είτε ιδίω ονόματι είτε μέσω του ασφαλισμένου συζύγου τους ή κατά κάποιον άλλο τρόπο, πρέπει να της παρατηρηθεί ότι η διαφορετική αυτή κατάσταση λαμβάνεται απολύτως υπόψη από το άρθρο 72, παράγραφος 4, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως. Σύμφωνα μ' αυτή τη διάταξη, ο δικαιούχος υποχρεούται πράγματι να δηλώσει την απόδοση των καταβληθέντων εξόδων ή την απαίτηση που έχει για τέτοια έξοδα από άλλες υγειονομικές ασφαλίσεις, που προβλέπονται από νόμους ή κανονιστικές διατάξεις, γι' αυτόν τον ίδιο ή για ένα από τα πρόσωπα που καλύπτονται εν ονόματί του. Εξάλλου, το σύνολο του ποσού των εξόδων που *θα μπορούσε να λάβει* μειούται στο ποσό που μπορεί να αποδοθεί δυνάμει των κοινοτικών διατάξεων. Επομένως, αν ένα πρόσωπο εξομοιούμενο με συντηρούμενο τέκνο είναι ασφαλισμένο σε άλλη νόμιμη ή κανονιστική υγειονομική ασφάλιση, οι παροχές που προέρχονται από αυτή την άλλη νόμιμη ή κανονιστική υγειονομική ασφάλιση λαμβάνονται υπόψη κατά την απόδοση των καταβληθέντων που γίνεται δυνάμει του κοινοτικού συστήματος, οπότε οι κοινοτικές παροχές μειούνται αντιστοίχως. Κατ' αυτό λοιπόν τον τρόπο, οι παροχές αυτές που προέρχονται από άλλη νόμιμη ή κανονιστική υγειονομική ασφάλιση αποτελούν αντικείμενο συνυπολογισμού μέχρι του ποσού που μπορεί πράγματι να απαιτηθεί, έτσι ώστε δεν παρίσταται αναγκαίο να αποκλειστεί *τελείως* αυτή η κατηγορία προσώπων — ανεξαρτήτως της φύσεως και του επιπέδου των παροχών τις οποίες δικαιούται δυνάμει άλλης νόμιμης ή κανονιστικής υγειονομικής ασφάλισης — από το σύστημα καλύψεως των κινδύνων ασθενείας των Κοινοτήτων.

β) *Επί του ζητήματος της διαφορετικής μεταχειρίσεως των συντηρουμένων προσώπων σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού συστήματος καλύψεως κατά των κινδύνων ασθενείας*

33. Η προσφεύγουσα επισύρει επίσης την προσοχή μας επί μιας απόψεως, κατά την οποία θα πρέπει να ερευνηθεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 3, των κανόνων παραβιάζει την αρχή του μη επιτρεπτού των διακρίσεων. Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, δυνάμει των διατάξεων των κανόνων, η κάλυψη των συντηρουμένων προσώπων κατά των κινδύνων ασθενείας αποκλείεται, τούτο δε ανεξαρτήτως του επιπέδου των παροχών τις οποίες δικαιούνται τα πρόσωπα αυτά στο πλαίσιο μιας υποχρεωτικής εθνικής υγειονομικής ασφάλισης.

34. Κι αυτό το παράπονο της προσφεύγουσας παρίσταται δικαιολογημένο διότι είναι ακριβές ότι σύμφωνα με τις διατάξεις της εθνικής υγειονομικής ασφάλισης των συντηρουμένων προσώπων, οι παροχές τις οποίες δικαιούται ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος είναι διαφορετικές. Αν ληφθούν υπόψη οι παροχές των διαφορετικών εθνικών ασφαλίσεων θα επήρχετο διαφορετική μεταχείριση του υπαλλήλου ανάλογα με τις διατάξεις της εθνικής υγειονομικής ασφάλισης. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, η νομική κατάσταση του υπαλλήλου δεν θα

καθοριζόταν πλέον αποκλειστικά από τον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως, αλλά επίσης από το εθνικό δίκαιο των διαφόρων κρατών μελών. Δεν επιτρέπεται στα όργανα των Κοινοτήτων να προβλέψουν τέτοια διαφορά μεταχειρίσεως για τους υπαλλήλους τους. Η διαφορά αυτή θα είχε πράγματι ως συνέπεια να εξαρτάται η έκταση εφαρμογής του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως από τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας σε θέματα υποχρεωτικής ασφάλισης. Η εφαρμογή των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου θα εξαρτιόταν τότε από το εθνικό δίκαιο. Το αποτέλεσμα όμως αυτό κρίνεται ανεπίτρεπτο από τη νομολογία του Δικαστηρίου [7].

3. *Συμπέρασμα*

35. Η προσφυγή θα πρέπει, λοιπόν, να κριθεί κατ' εφαρμογή των διατάξεων του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, ιδίως του άρθρου 72, παράγραφοι 1 και 4, να μη ληφθεί δε υπόψη το άρθρο 3, παράγραφος 3, των κανόνων.

36. Το κύριο αίτημα της προσφεύγουσας, που αναφέρεται στην καταδίκη της καθής να αναλάβει το σύνολο των εξόδων ιατρικής περιθάλψεως, δεν μπορεί όμως να γίνει δεκτό, διότι πρέπει να ληφθεί υπόψη, σύμφωνα με το άρθρο 72, παράγραφος 4, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, το ποσό που μπορεί να αναζητηθεί από την ιταλική νομική ή κανονιστική υγειονομική ασφάλιση.

37. Πρέπει όμως να γίνει δεκτό το επικουρικό αίτημα της προσφεύγουσας, συμπεριλαμβανομένου του αιτήματός της καταβολής τόκων, τούτο δε — εφόσον η καθής δεν αμφισβήτησε ρητά το ποσό των αιτουμένων τόκων — προς 10 %. Η καταβολή των τόκων μπορεί να ζητηθεί, για κάθε ποσό, από τότε που καθίσταται απαιτητή η απόδοση, αλλά πάντως το ενωρίτερο από την ημερομηνία κατά την οποία η προσφεύγουσα ζήτησε την καταβολή τους για πρώτη φορά, ήτοι από της ημερομηνίας καταθέσεως της προσφυγής.

38. Ειδικότερα, καταλήγω στο εξής συμπέρασμα:

— πρέπει να ακυρωθεί η απόφαση περί αρνήσεως αναλήψεως των εξόδων ιατρικής περιθάλψεως της μητέρας της προσφεύγουσας, η οποία ελήφθη από την καθής στις 29 Μαρτίου 1985·

— πρέπει να καταδικαστεί η καθής να αναλάβει τα έξοδα ιατρικής περιθάλψεως της μητέρας της προσφεύγουσας συμπληρώνοντας τα ποσά τα οποία δικαιούται να αξιώσει δυνάμει μιας άλλης νόμιμης ή κανονιστικής υγειονομικής ασφάλισης, προσαυξανομένου κάθε καταβλητέου ποσού με τόκους υπερημερίας προς 10 % από την ημερομηνία που κατέστη απαιτητό, αλλά το ενωρίτερο από την ημερομηνία καταθέσεως της παρούσας προσφυγής·

— πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή κατά τα λοιπά.

39. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δικαιώνεται κατά τα κυριότερα σημεία, πρέπει να καταδικαστεί η καθής στα δικαστικά έξοδα, κατ' εφαρμογή των άρθρων 69 και 70 του κανονισμού διαδικασίας.

7 — Βλέπε τέλος την απόφαση που εκδόθηκε από το Δικαστήριο στις 7 Μαΐου 1987 στην υπόθεση 189/85, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, Συλλογή σ. 2061, σκέψεις 16 και 21.

Γ — Πρόταση

Προτείνω, κατά συνέπεια, να κρίνετε ως εξής:

1) Ακυρώνεται την απόφαση αρνήσεως αναλήψεως των εξόδων ιατρικής περιθάλψεως της μητέρας της προσφεύγουσας, που ελήφθη από την καθής στις 29 Μαρτίου 1985.

2) Καταδικάζεται την καθής στην ανάληψη των εξόδων υγειονομικής περιθάλψεως της μητέρας της προσφεύγουσας συμπληρώνοντας τα ποσά τα οποία μπορεί να αξιώσει βάσει νομίμου ή κανονιστικής υγειονομικής ασφάλισης, προσαυξανομένων των καταβλητέων ποσών με τόκους υπερημερίας προς 10 % από του χρόνου που κατέστησαν απαιτητά, αλλά το ενωρίτερο από της καταθέσεως της προσφυγής.

3) Απορρίπτεται την προσφυγή κατά τα λοιπά.

4) Καταδικάζεται η καθής στα δικαστικά έξοδα.